

Voorbij de Wtp

Ondanks een jarenlange discussie en peperdure investeringen is de Wet toekomst pensioenen (Wtp) natuurlijk maar een tussenwetje. Regeren is vooruitzien; het is dus zaak om voorbij de Wtp te kunnen kijken. Actuarissen zijn bij uitstek de beroepsgroep van vergezichten; hierbij dus een blik voorbij de Wtp.

ONDERPRESTEREN

Onafhankelijk adviseur Henk Bets heeft verschillende actuariële rapporten naar de Eerste en Tweede Kamer gestuurd die concluderen dat de Wtp geen koopkrachtig pensioen op gaat leveren. Ik zag laatst een euforisch bericht dat de Wtp bij een fonds kan leiden tot 49,9% indexatie: niet eens de helft van de inflatie wordt gedekt! Geen enkele sector kan de lat voor zichzelf zo laag leggen en overleven.

In het nieuwe pensioencontract geldt dat bij slecht presterende aandelenbeurzen pensioenen naar beneden kunnen worden aangepast. Doen de aandelenbeurzen het goed, dan zullen door de leeftijdsafhankelijke rendementstoedeling vooral jongeren daarvan profiteren. Beide situaties zullen leiden tot gemor van gepensioneerden. En drie miljoen kiezers zijn gepensioneerd. Zo maar twee redenen waarom de Wtp op lange termijn niet levensvatbaar zal blijken.

En dan opent zich de vraag: wat komt er daarna?

Drs. A.C. Eijgenraam AAG is zelfstandig actuaaris.

EINDE TWEEDE PIJLER PENSIOEN

Een van de mogelijkheden die ik zie is volledig stoppen met tweede pijler pensioen. We zien nu al geluiden die hiervoor pleiten. Die signalen horen we niet op het AG jaarcongres en ze zijn vooral geformuleerd in het jargon van de straat, maar ze zijn er en steeds meer. Als de onvrede over de uitkomsten van de Wtp groeit, zullen deze geluiden luider worden. We hebben gezien waar kiezers op drift toe in staat zijn; het is dus een scenario waar we rekening mee moeten houden.

Stoppen met tweede pijler pensioen betekent dat alle pensioenen worden overgeheveld naar de derde pijler. Alle verplichtstellingen vervallen en pensioenfondsen moeten liquideren of een verzekeringsvergunning aanvragen. Waarschijnlijk zullen werkgevers nog wel pensioenpremies gaan afdragen, maar de deelnemer zal op individuele basis zijn pensioenuitvoerder zoeken.

KOOPKRACHTIG SOLIDAIR PENSIOEN

De andere optie gaat precies de andere kant op: terug naar defined benefit pensioen. Als voorzitter van de stichting Koopkrachtig Solidair Pensioen ga ik natuurlijk voor deze optie. Wij hebben een programma waarmee een zeker, koopkrachtig en betaalbaar pensioen mogelijk wordt. Het pensioensysteem zal grotendeels gelijk zijn aan het oude stelsel, maar de rekenregels zullen compleet anders zijn, gebaseerd op een heel ander risicomodel¹.

Onder FTK was de modeldoelstelling, dat een fonds haar verplichtingen de komende twaalf maanden moest kunnen overdragen aan een derde partij. Voor een deelnemer is dat een irrelevante doelstelling. Onze modeldoelstelling is dan ook, dat een fonds haar betalingsverplichtingen gedurende de looptijd moet kunnen nakomen. Dat is een fundamenteel andere modeldoelstelling.

In de tegenwoordige praktijk heeft een stresstest altijd hetzelfde format. Het maakt niet uit of het gaat om het Vereist Eigen Vermogen (FTK), de Solvabiliteit Kapitaal Vereiste (Solvency II) of een ad hoc stresstest naar aanleiding van een actualiteit. Men neme een uitgangspositie, er wordt een stressscenario gedefinieerd en de financiële positie op $t=1$ wordt bekeken. Maar voor een deelnemer van 40 die benieuwd is of hij op zijn 90e nog pensioen zal krijgen is $t=1$ helemaal niet interessant. Die deelnemer is geïnteresseerd in $t=50$. Daarvoor moet je dus 50 stresstesten achter elkaar uitvoeren. Maar als je 50 stresstesten achter elkaar uitvoert, kun je diversificatie over die stresstesten toepassen. Door die diversificatie neemt het risico – tweede orde effecten daargelaten – met de wortel van de tijd af. Dit is de basis voor het risicomodel van Koopkrachtig Solidair Pensioen. Proefberekeningen laten zien dat hiermee met hoge waarschijnlijkheid een duurzaam CPI-geïndexeerd pensioen gerealiseerd kan worden.

CONCLUSIE

De Wtp is op langere termijn niet levensvatbaar. Na de Wtp kan de trend van individualisering worden voortgezet naar volledige afschaffing van tweede pijler pensioen met verdere ontwikkeling van de derde pijler. Of de trend kan worden omgebogen naar een collectief zeker en koopkrachtig pensioen. ■

1 – Zie De Modelfout in het Financieel Toetsingskader, De Actuaris april 2024